

XXV.

Ringsted Kirkes Brand 1806.

Om den Ildebrand, som 1806 hjemsøgte Kirken i Ringsted, findes vel en kort Beretning hos Worsaae, Kongegravene i Ringsted, S. 44; men det vil dog neppe være

uden Interesse at læse en udførligere Beretning om denne ødelæggende Brand, der her er skildret af den daværende residerende Kapellan i Ringsted. Forud for hans Beretning er sat Meddelelse om en tidligere Ildebrand samstedts, optegnet af den daværende Præst. Begge Stykker ere os meddelte gennem Hr. Frederik Barfod af Hr. Th. Hansen, Kapellan pro loco i Ringsted.

1.

Denne Trolovelses Bog er indrettet paa ny, efterat den forrige, der begyndte med det 18de Seculo fra Aar 1701, var forkommen hos mig undertegnede i den jamerfulde Ildebrand, der Aar 1747 d. 16de August een Time over Middag overgik Ringsted-Bye, hvori ikke alene alle Huuse og Vaaninger tillige med alt Goods og Boehave blev lagt i Aske hos de Fleste, men og tre friske Menisker og 2de sengeliggende bleve levende brændte, qualte og stægte, formedelst at der blæste en Himmel-Storm same Dag, og det i lang Tid tilforn hafde været en stor Tørke, og der var lidet Vand udi Brøndene; ja de fleste Byens Folk vare og i Marken ved Korn-Høsten. Ved en Drengs Uforsigtighed (der løb ud i Haven med en antændt Lunte for at brænde en Bøsse af, som var ladt, der og gav et høit Knald) kom der først Ild løs lidet over Middag i Snedker Johan Katows Huus, liggende næsten midt i Nørregade paa den vestre Side, og hørende den skydende Drengs Fader til, hvorfra Ilden ved Vinden fløj tvært over Gaden, og i en Hast stak der paa østre Side nogle Huuse i Brand, hvorpaa var lagt Straa-Tag, hvilket forarsagede, at begge Sider af Nørregaden saa godt som paa een og same Tid bleve anstukne, og brændte runden om, op ad og ned ad, saa at i mindre end een halv Time stoed alleting, der kunde brænde, i lysende Lue paa begge Sider, fra Nørre-Bom af til Vester-Bom, og paa den anden og

østre Side til det saa kaldede Piileborg, og alle Huuse og Gaarde bleve i denne Circumferentz lagde i Aske, men Klostret og Kirken og alle Huse fra Kirken af paa syndre Side af Byen ned i St. Hans-Sogn (hvori ogsaa de Huuse paa den østre Side bleve staaende) bleve dog sparede for Ilden og frelste, hvori de afbrændte, Gud være Ære! fandt imod den paafølgende Vinters Tiid nogen Lye og Læe, skjønt mange maatte søge Huus uden Byes, endog i fremmede eller andre Sogner, saasom det var den ringeste og daarligste Deel af Byens Vaaninger, der imod ald Forhaabning, allene ved Guds Forsiun og Naade, gik fri og uskad igiennem Ilden, og tillige med ikke var den tredie Part dengang deraf. Ved den naadige Guds Hjælp og Kong Friderich den Femtes Gavmildhed blev dog alle disse afbrændte Pladse inden fem Aars Tid opbiugte igien, undtagen det store Wertzhuuses Plads, der end paa denne Dag, da dette skravis, ligger øde tillige med den neste Plads derhos, der og hørte for Branden Jørgen Jørgensøn Rottenburg til.

Ringsted d. 29 Junii Aar 1753.

H. O. Guldberg.

2.

Aaret 1806 rasede Ildebranden paa Sjælland i den Grad, at man, uagtet al god Formodning om Mennesker, dog maatte formode, at Ild paa flere Steder af skjændig Egennytte var paasat. Næsten ingen Dag gik forbi, uden at man hørte om Ildebrand. Lørdagen d. 21 Junii kom Raden til Ringsted. Jeg¹⁾ var just beskjeftiget med at memorere min Prædiken, da jeg hørte en hastig Løben paa Gaden. Ved at træde til Vinduet saae jeg med Skræk den mørkeste ildblændede Røgdamp slaae ud fra Ringsted

¹⁾ Den residerende Kapellan Hr. Adolf Petersen, siden Sognepræst i Slingerup og Uvelse.

Kloster. Jeg ilede i Haven for at underrette min Kone derom, og vi flyttede ufortøvet al vor Bohave derned; thi da St. Bendts Gade stødte til Kirken, var den vist ikke fri for Fare. Kl. 9^{1/2} brød Ilden ud paa Klosteret, og Kl. 2 laae Klosteret, Klokkerboligen paa Kirkegaarden (hvor nu Postmesterens Bryggerslængde ligger), Postgaarden, 2de Huse paa Torvet og næsten hele St. Hansgaden i Aske. Kirkens Overdeel brændte endnu længere ud paa Dagen. Kun en Vending af Vinden, saa havde denne Bye ikke været mere. Oprindelsen opdagedes aldrig. Paa Klosteret, hvis Gaard overalt var belagt med Halm, udbredtes Ilden med saa usigelig Hast, at de tililende Sprøiter intet kunde udrette. Cancellieraad Qvistgaards Familie reddede sig igjennem Kirken ind i Byen. Kun lidet af dens Ejendom kunde reddes. Mere Tid havde Postmesteren og flere; men da Ilden hastigen angreb St. Hansgadens Halmtage, blev ogsaa en stor Deel Gods der Luens Rov. For det meeste beboedes denne Gade af fattige Familier. Lettere blev derfor siden dens Tab at erstatte. 27 Familier (foruden mangfoldige Tjenestefolk) bleve husvilde, for hvilke de, som Ilden sparede, beredvilligt aabnede deres Døre. Kun en gl. Kone, Kjøgeposten S. Corneliusens Moder, indebrændte. Allerede havde man bragt hende ud af Huset, men forvirret og gaaende i Barndom vendte hun tilbage for at redde og blev paa Stedet. I høj Grad forbrændt fandtes siden hendes Legeme. Hvor kunde man andet end med inderlig Medlidenheds Følelse se de mange Brandlidte, der bekymrede ledte i de rygende Askehobe. Jeg rørtes til Taarer ved Synet af vor gamle ærværdige Kirke, hvis Brand varede, skjønt altid aftagende, lige til Aften. Klosteret, som utilbørligt var i de senere Tider bygt tæt op til den, var dens Ulykke. Lykkeligvis brændte kun Overdelen. De stærke Hvælvinger, som trofaste Fædre bygte, modstode de svære Klokkers Fald. Men overalt var det smeltende Blytag neddryppet i stor Mængde. Kl. 11 var Uhrets sidste Slag. Stormklokken styrtede fra

Lydhullet over Indgangen ned paa Stenbroen — og blev dog brugbar.

Anden Søndag derefter begyndtes allerede Gudstjenesten atter. Jeg prædikede til Aftensang over Psalm: 66. 12—14. Vi ere komne i Ilden, men Du udførte os til at vederqvæges. Jeg vil gaa ind i dit Hus etc. etc. Længere ud paa Efteraaret indstyrtede (vist nok af Branden beskadiget) Hvælvingen over Orgelet, og da Uveiret gennem Aabningen og Frygt for de øvrige Hvælvingers mulige Fald afholdt Tilhørerne, ansøgte vi Biskoppens Tilladelse at holde Gudstjenesten i Borgerskolen. 2de Sønd. efter Paaske 1807 prædikede jeg første Gang der over Act. 17, 24. Der holdtes da Gudstjenesten, skjønt 3de Gange afbrudt, da dette Locale toges først til Lazareth for de fiendtlige engelske Tropper, siden for de forventende allierede franske Tropper (der dog ikke kom) og tilsidst for de Spanske i Sommeren 1808. Efter 2 Aars Forløb, 3^{die} Trinit. 1809, begyndte vi den atter i den ufuldførte Kirkebygning. Maatte jeg dog engang see den i fuldkommen Stand!

De ved Ildebranden Forarmede erholdt megen Hjælp. Den ædle Grev Danneschjold gjorde Begyndelsen selve Ildebrandsdagen ved at sende en stor Vogn hid med Levnetsmidler. Siden tiltraadte den virksomme Amtmand, Kherre Stemann, Fattigcommissionen, og under Navn af Commissjon for de Brandlidte bekendtgjorde vi i Aviserne Ulykken. Commissjonens Medlemmer, især Hr. Amtmanden, virkede fjærn og nær for de Brandlidte. Betydelige Gaver af Klæder, Linned, Levnetsmidler etc. indkom, i Penge 5859 ^{rdl.} Jeg tør nok sige, at Fordelingen skeete saa rigtigt som muligt. En Liste affattedes med de Brandlidtes Navne, Næringsvej, opgivne Tab, reddet Eiendoms Værd etc. og dels derefter dels den Kundskab, man havde om deres Forfatning, den Hjælp de andetstedsfra havde faaet etc., uddeltes Gaverne 3de forskellige Gange. Og vist nok var den Hjælp, enhver privatim fik i Penge, Fødevahre etc., af næsten lige Værd med den offentlige. I August reiste jeg

og min Kone til Sverrig, og ved Tilbagekomsten i October
vare allerede en Deel Bygninger reiste — saa virkede
Hjelpen.
